

BEVEREN I OPPLAND I 2001	Rapportnr.: 05/02
	Dato: 25.06.02
Forfatter(e): Arne Chr. Geving	Faggruppe: Naturforvaltning
Prosjektansvarlige: Geir Vagstein	Område: Oppland fylke
Finansiering: Fylkesmannen i Oppland, Viltfondet	Antall sider: 25 s. + vedlegg
Emneord: Bever, beverforekomst, beverforvaltning	ISSN-nummer: 0801-8367
<p>Sammendrag: Rapporten er basert på en spørreundersøkelse til samtlige kommuner i Oppland, skogbrukssjefer, fjelloppsynsmenn, fylkeslaget av NJFF og NOF avd. Oppland. Den viser en oversikt over forekomsten av bever i fylket i 2001. Sammenliknet med situasjonen i 1991 har det skjedd en ekspansjon geografisk i fylket og en styrking av bestanden i mange kommuner.</p>	
Rapporten kan skrives ut på: http://www.miljostatus.no/oppland/	
Referanse: Arne Chr. Geving. 2002. Beveren i Oppland i 2001. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen, Rapp. Nr. 5/02, 25 s. + vedlegg	

Fylkesmannen i Oppland
Miljøvernavdelingen

Kontoradresse:
Statens Hus
Storgt. 170

Postadresse:
Serviceboks
2626 Lillehammer

E- postadresse: postmottak@fm-op.stat.no

Telefon: 61 26 60 00
Telefaks: 61 26 61 67

FORORD

Det har gått 10 år siden vi laget den første rapporten om beveren i Oppland. Denne rapporten er en oppdatering av forholdene og en status for den ekspansjon vi regnet med har skjedd på de ti årene. Rapporten inneholder de opplysninger vi hadde om beveren i Oppland i 2001. Undersøkelsen er gjort etter samme mal som sist med en spørreundersøkelse til samtlige kommuner, skogbrukssjefer, fjelloppsyn og fylkeslag av NOF og NJFF. En takk til samtlige som, også denne gangen, har bidratt til å gjøre sammenstillingen mulig. Rapporten er skrevet av Arne Chr. Geving.

Lillehammer, 25. juni 2002

Per Svardal
Fylkesmiljøvernssjef

Geir Vagstein
Seksjonssjef

INNHold

FORORD	2
INNHold	3
SAMMENDRAG	4
INNLEDNING	4
METODE OG MATERIALE	4
KOMMUNER I OPPLAND MED BEVERFOREKOMSTER/OBSERVASJONER FRA 1991 FRAM TIL 2001	5
Nordre Land	5
Lunner	6
Gran	7
Østre Toten	8
Vestre Toten	10
Gjøvik	11
Lillehammer	12
Gausdal	13
Øyer	14
Ringebu	15
Sør-Fron	16
Nord-Fron	16
Sel	17
Vågå	18
Dovre	19
Lesja	20
KART	21
TILGRESENDE FYLKER	22
OPPSUMMERING AV UTVIKLINGEN 1991 – 2001	22
FORVALTNING	22
Bestandsestimat og registreringer	22
Lovverket	24
REFERANSER	25
VEDLEGG	26
Spørreskjema	
Rapporter utarbeidet ved miljøvernavdelingen	

SAMMENDRAG

Det er foretatt en spørreundersøkelse til alle kommuner, skogbrukssjefer og fjelloppsynsmenn i fylket. I tillegg ble det sendt spørreskjema til Norsk Ornitologisk Forening avdeling Oppland og NJFF i Oppland. Ti kommuner meldte om forekomst eller observasjoner av bever i 1991. I 2001 er antall kommuner som har eller har hatt bever i perioden siden 1991 og fram til 2001 økt til 16. Bestanden har økt i mange kommuner. Vest for Lågen har det skjedd en ekspansjon. Spesielt interessant, i denne sammenheng, er observasjonene i Etna i Nordre Land.

INNLEDNING

I 1991 ble det foretatt en undersøkelse av beverforekomsten i Oppland fylke (rapport nr. 12/92 fra Fylkesmannen i Oppland, Miljøvern avdelingen). Den viste at beveren var i ferd med å rekolonisere fylket. Det var få kommuner med gode forekomster av bever, mens flere hadde sporadiske besøk. De fleste kommunene hadde ikke registrert bever innenfor sine grenser. Det ble besluttet å gjøre en ny undersøkelse høsten 2001, 10 år etter, for å se hvordan utviklingen hadde vært. Undersøkelsen ble gjennomført etter samme mal (spørreundersøkelse) som i 1991.

Resultatet fra denne spørreundersøkelsen viser at beverbestanden er styrket i fylket på de ti årene fra 1991 til 2001.

Denne rapporten gir en oversikt over kjente beverlokaliteter i fylket pr. 2001. Flere kommuner melder om at kunnskapen om bever er mangelfull og at de vil foreta grundigere undersøkelser av beverforekomsten i 2002.

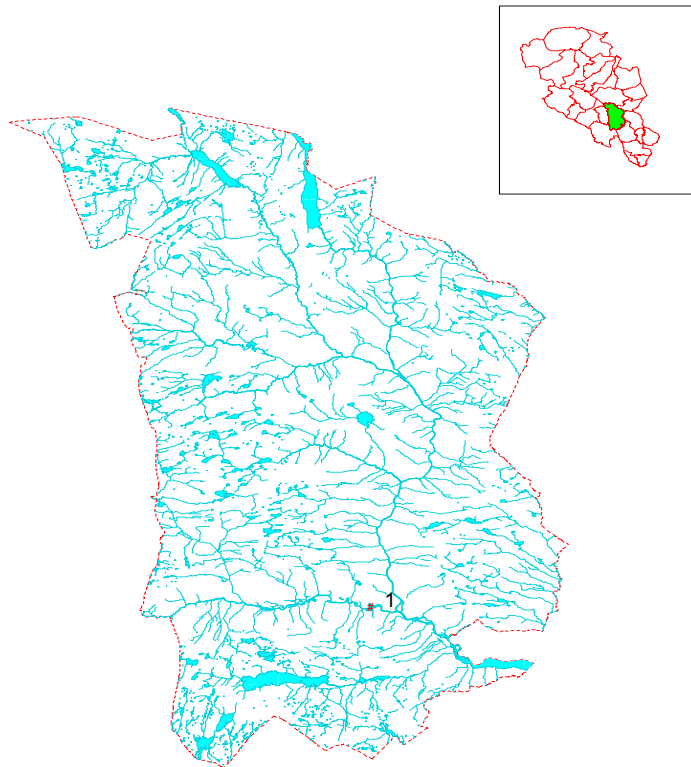
METODE OG MATERIALE

For å skaffe data til denne rapporten ble det foretatt en spørreundersøkelse, på samme måte som i 1991. Svarskjemaer ble laget for å hjelpe til i registreringen og sendt ut til alle kommuner, skogbrukssjefer og fjelloppsynsmenn i fylket. I tillegg ble det sendt skjema til Norsk Ornitologisk Forening avdeling Oppland og NJFF i Oppland. Skjemaet er vedlegg i rapporten.

60 besvarelser ble returnert. Det kom inn en eller flere besvarelser fra samtlige kommuner i fylket. I det følgende er kun kommuner der vi har fått positiv tilbakemelding omtalt.

KOMMUNER I OPPLAND MED SIKRE BEVERFOREKOMSTER/OBSERVASJONER FRA 1991 FRAM TIL OG MED 2001

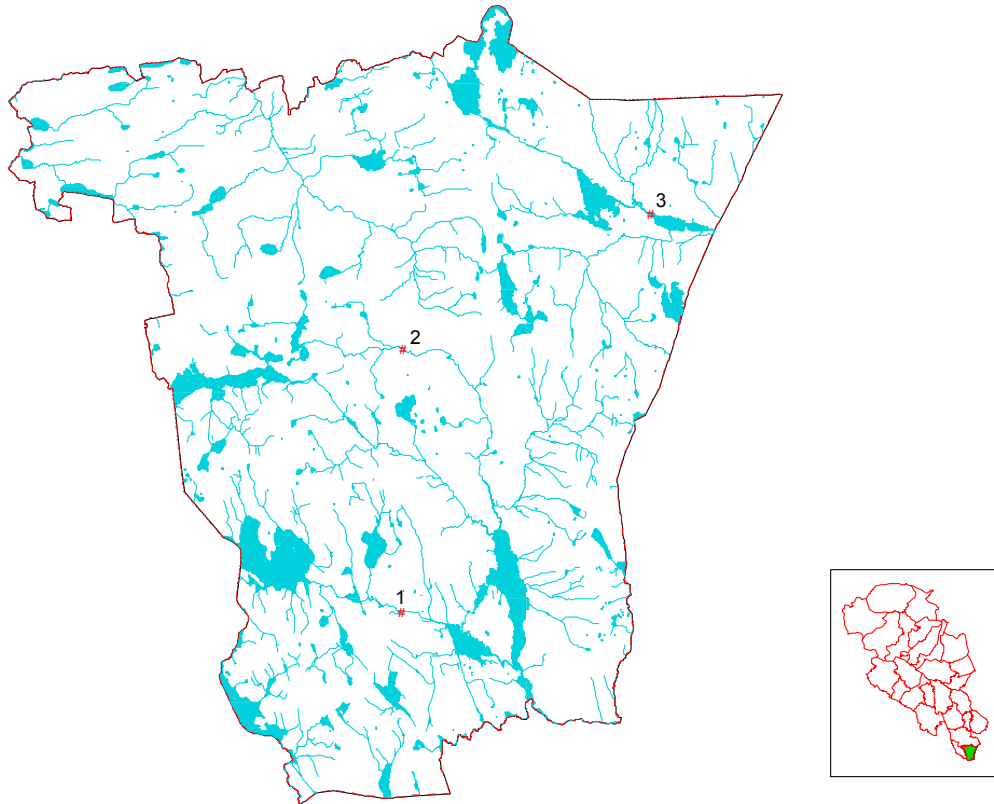
Nordre Land: Svarskjema innsendt av Nordre Land kommune v/K. Th. Stensvold.

1. **Etna:** Denne lokaliteten har vært kjent siden 1999. Det ble da bare observert enkelte gnag. I 2000 fikk kommunen melding om to bever i Etna i det samme området. Det er fortsatt ferske gnag i området og det virker sannsynlig at bever har etablert seg i området sjøl om verken hule eller hytte er funnet.

Dette er en meget interessant lokalitet i og med at den ligger i en del av fylket og vassdragssystemet hvor vi ikke har registrert bever tidligere.

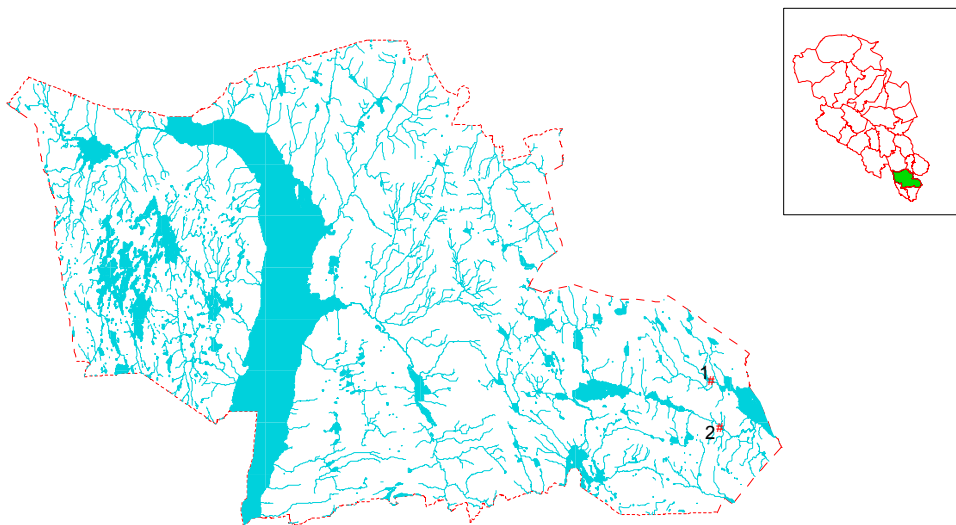
Lunner: Svarskjema innsendt av Lunner kommune v/Ingun B. Juul-Hansen.
Lunner kommune planlegger å gjennomføre et registreringsprosjekt av bever i løpet av 2002.

Lokalitetsplasseringen på kartet for Lunner kommune er ikke nøyaktig plassert.
Lokalitetene ligger i rett vassdrag, men ikke nødvendigvis rett i vassdraget.

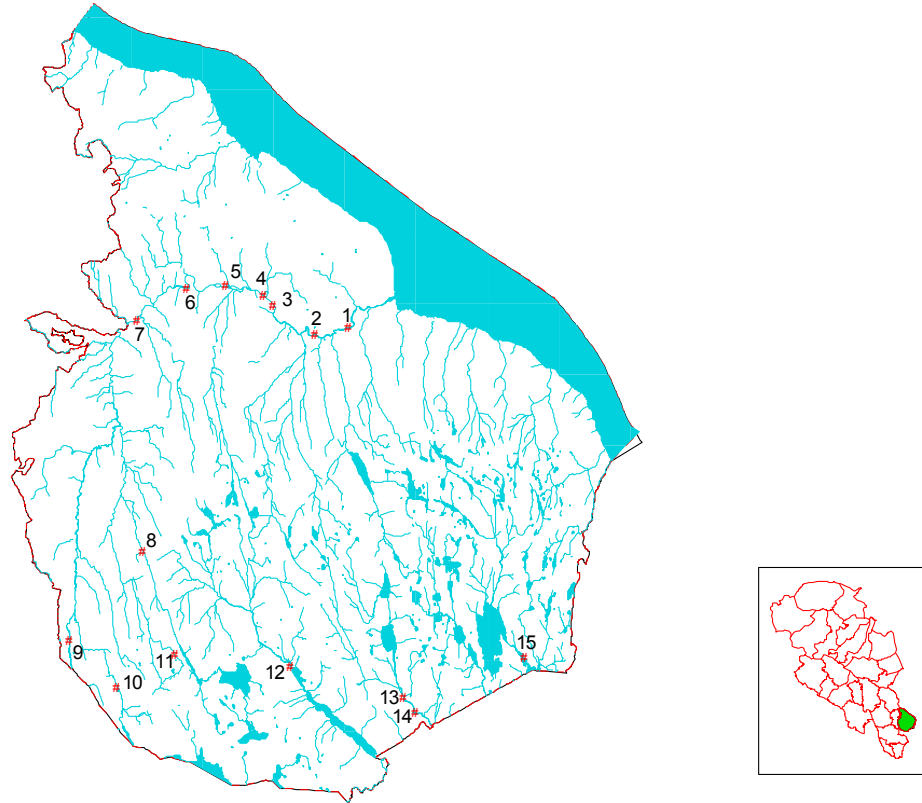
1. **Gjerdingselva:** Denne lokaliteten har vært kjent i 3 år. Det er funnet en beverhytte og en demning i området. 5-10 daa er neddemt i forbindelse med demningen. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
2. **Sveselva:** Denne lokaliteten har vært kjent i 2 år. Det er blitt funnet en demning i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
3. **Leirsjøen:** Denne lokaliteten har vært kjent i mange år, men det er bare observert enkeltgnag i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.

Gran: Gran kommune v/Helge Midtun, opplyser at det er bever i kommunen, men pr. i dag har de ikke oversikt over antall eller plassering av lokalitetene. Gran kommune skal gjennomføre et registreringsprosjekt av bever i løpet av 2002. Ole Kristian Egge, ved Mathisen Eidsvold Verk, opplyser at de har 2 aktive beverlokaliteter på sine eiendommer innenfor Gran kommunes grenser. Disse lokalitetene ligger i områdene nord/vest for Øyangen. Det er disse som er markert på kartet.

1. **Bekken mellom Merratjern og Øyangen.**
2. **I nærheten av Tyrieldputten**

Østre Toten: Det ble i 2001 foretatt en kartlegging og bestandstaksring av bever i kommunen. Rapporten ble laget av Utmark-tjenester a.s, på oppdrag av Østre Toten kommune. Lokalitetene som blir oppgitt her, er hentet fra denne rapporten.

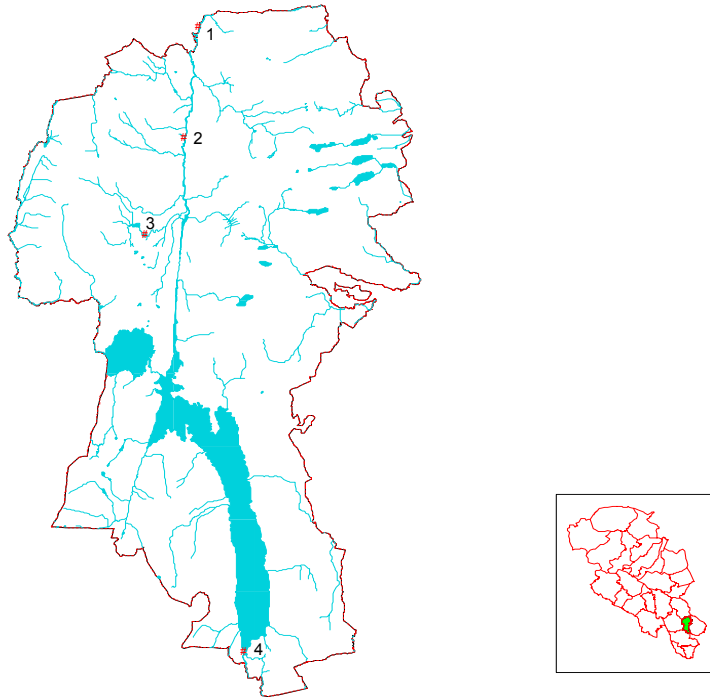

1. **Dammen i Skreia sentrum:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
2. **Mellom Bellarud og Haugom:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
3. **Tretrota:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
4. **Krabymoen:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
5. **Nord for Majer og Øst for Kloppen:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
6. **Håjendammen:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
7. **Ringen i Kolbu:** Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd.
8. **Øverst i Lenaelva (Storsveen):** Lokaliteten ble kjent i sommer/tidlig høst. Det er funnet en hytte og en stor demning (oppdemt areal på ca 3-5 daa) i området. Lokaliteten er bebodd.

9. **Kapteinsmyrene i Brandelva:** Lokaliteten ble kjent i sommer/tidlig høst. Det er funnet en hytte og en demning (oppdemt areal på ca 3-4 daa) i området. Lokaliteten er bebodd.
10. **Vindfloen:):** Lokaliteten ble kjent i sommer/tidlig høst. Det er funnet en hytte i området. Lokaliteten er bebodd.
11. **Vesternmyra:** Det er funnet en hytte i området. Lokaliteten er bebodd.
12. **Vålsjøelva (150 m over Høversjøen):** Lokaliteten har vært kjent siden ca. 1980. Det er funnet en kombinasjon mellom jordhule og hytte i området. Spor etter mye aktivitet. Lokaliteten er bebodd.
13. **5-600 m nord for Kroken i Brennsæterelva:** Lokaliteten er nyetablert i høst.
14. **Kroken (6-700 m nord for Eidsvollgrensa):** Lokaliteten var tidligere bebodd, men for tre år siden ble en demning fjernet og da forlot dyrene området. Beveren er nå kommet tilbake og bygd ei ny hytte ca. 60 meter nedenfor den gamle. Lokaliteten er bebodd.
15. **Steinsjøen:** Her er det blitt funnet en hytte på ei flytetorv som stikker ut i vannet. Lokaliteten er bebodd.

Vestre Toten: Det ble i 2001 foretatt en kartlegging og bestandstaksering av bever i kommunen. Rapporten ble laget av Utmark-tjenester a.s, på oppdrag av Vestre Toten kommune. Lokalitetene som blir oppgitt her, er hentet fra denne rapporten.

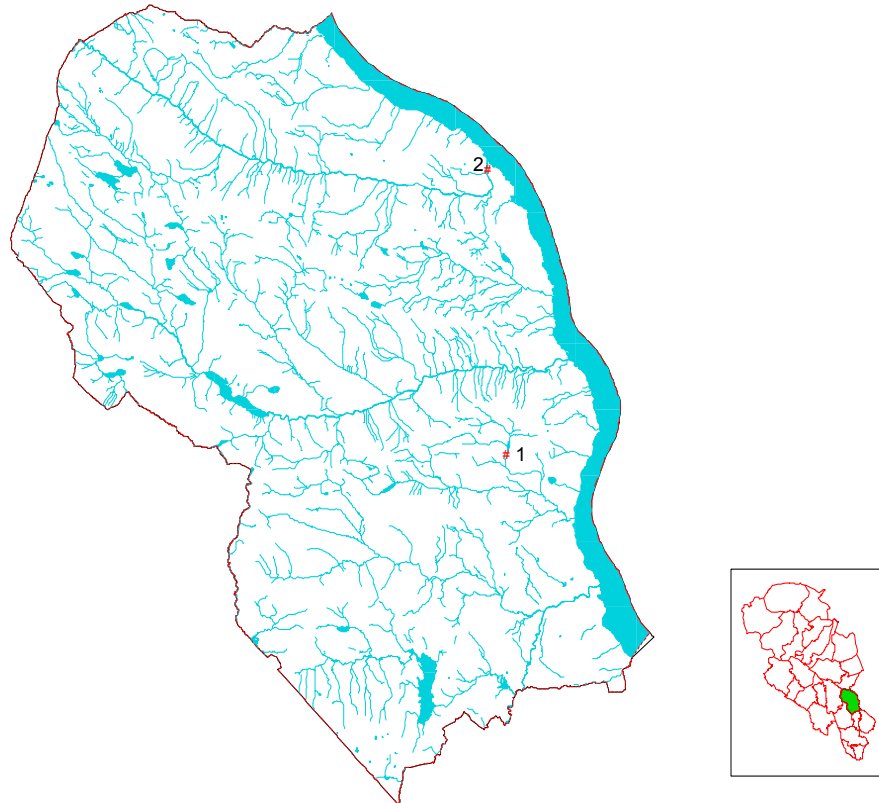

1. **Breiskallen:** Det er uvisst hvor lenge denne lokaliteten har vært kjent, men det har siden i våres vært stor aktivitet i området. Det er grunn til å tro at ei jordhule ligger i området mellom renseanlegget i Breiskallen og der elva fra Eikstadtjernet møter Hunnselva. Gjøvik og Vestre Toten deler denne beverlokaliteten siden kommunegrensa går midt i elva. Lokaliteten er høyst sannsynlig bebodd.
2. **Prøven:** Denne lokaliteten har hatt sporadisk aktivitet de siste 2-3 år. Det er funnet en jordhule i området. Lokaliteten er bebodd. Etter sportegnene å dømme er det trolig snakk om et enslig dyr eller par uten unger.
3. **Tjernsbekken:** Uvisst hvor lenge lokaliteten har vært kjent. 150-200 meter nedenfor Buertjernet er det tegn til stor aktivitet. Det er funnet 2 hytter og 2 demninger i området. Ferske tegn etter beiting og demningsarbeide. 3-4 daa er oppdemmet pga demningene. Lokaliteten er bebodd.
4. **Einafjorden:** Lokaliteten har vært kjent siden i sommer. Det er funnet en hytte i området. Lokaliteten er bebodd.

Andre observasjoner:

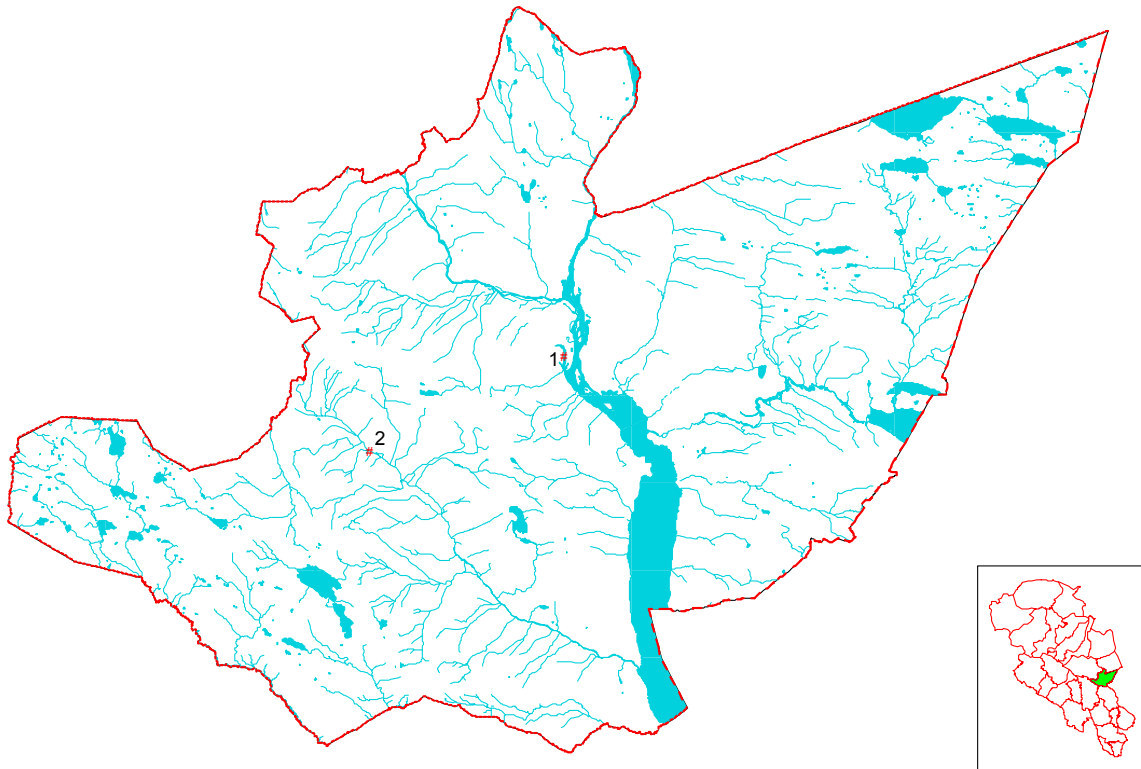
I Bergsjøene og Bøvra, samt i Brandelva, nordøst for Rundhaugen i Eina har det tidligere vært stor aktivitet etter bever. Det er funnet hytter og demninger her, men lokalitetene har ikke vært brukt/bebodd de siste årene.

Gjøvik: Svartskjema innsendt av Gjøvik kommune v/Asmund Kristiansen og Biri JFF v/Kjell de Wit.

1. **Koltjernet:** Lokaliteten har vært kjent i 2 år. Det er funnet en hytte og en beverdam i området. Lokaliteten er bebodd.
2. **Vismunda/Mjøsa:** Lokaliteten har vært kjent i 2 år. Lite aktivitet i den senere tid. Lokaliteten er trolig ubebodd.

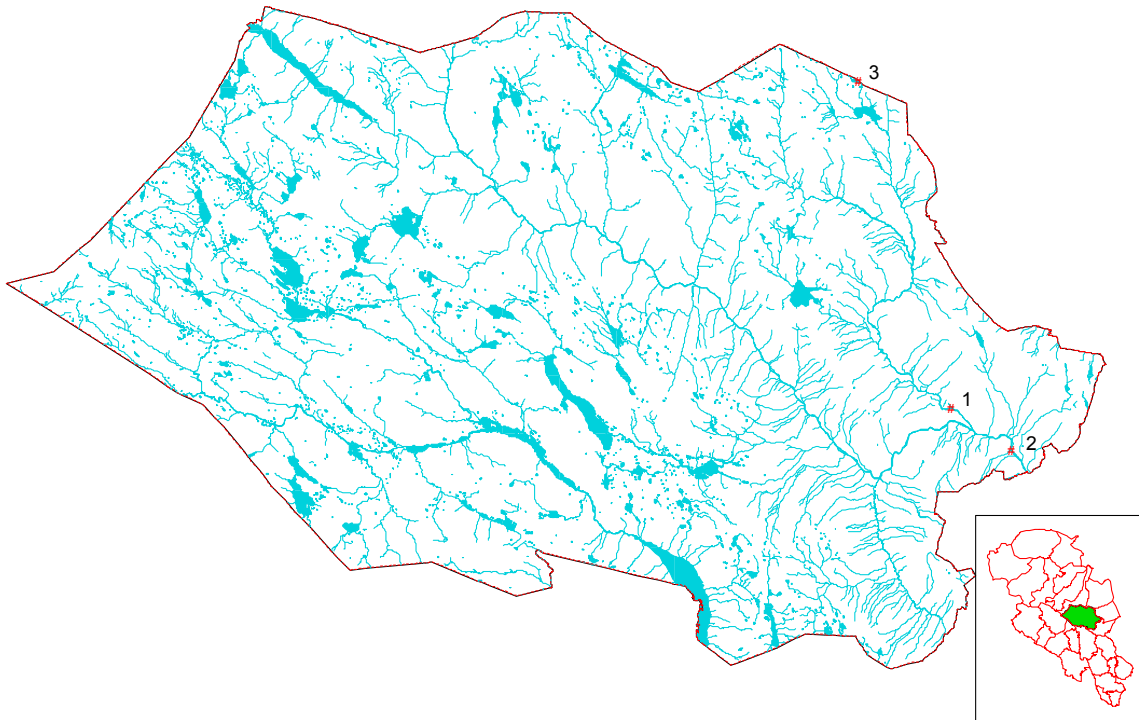
Lillehammer: Svarskjema innsendt Lillehammer kommune v/Arne Edsberg, og NOF avd. Oppland v/Jon Opheim. (Andre observasjoner er gjort av enkeltpersoner og elever ved Jørstadmoen skole.)

1. **Svartevja:** Det blir oppgitt at det er observert bever her ved flere anledninger. Lokaliteten har vært kjent siden siste halvdel av 1990-årene. Mange sportegn etter aktivitet i området, og det er funnet en jordhule og 2 hytter her. Det er grunn til å tro at lokaliteten er bebodd.
2. **Saksumdalen:** Et individ er observert, og det var tegn til stor aktivitet i området tidligere i høst. En hytte er funnet og en demning er påbegynt. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.

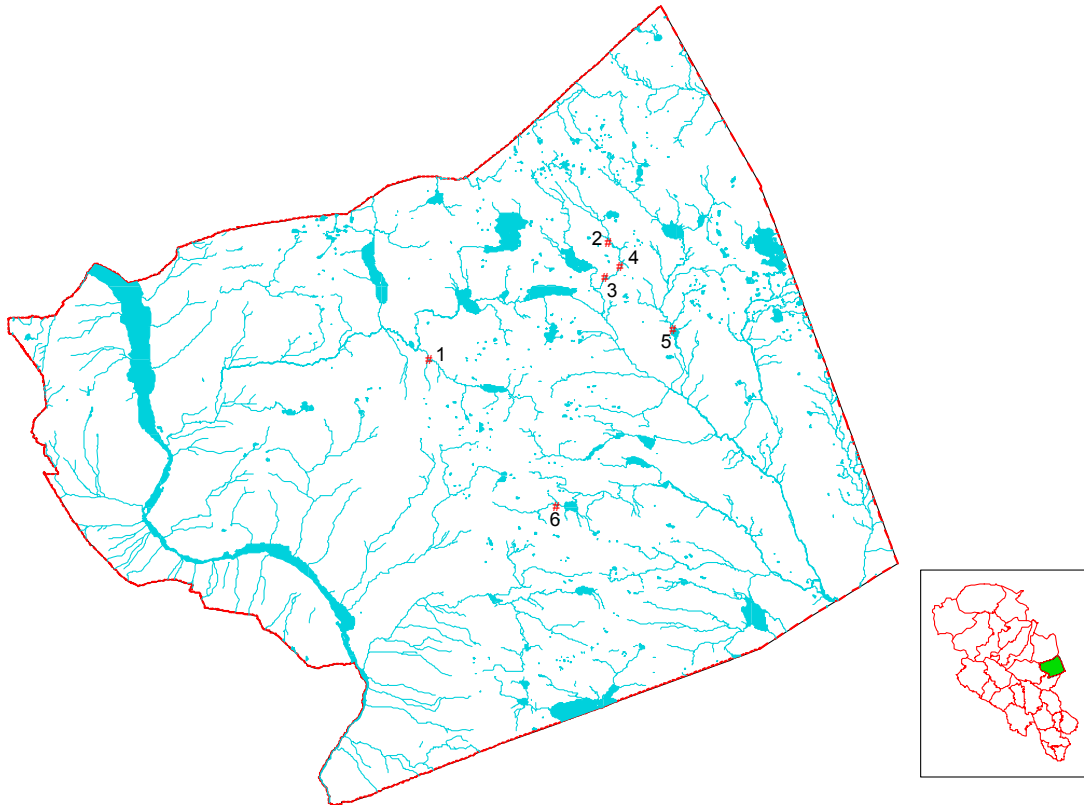
Andre observasjoner: Ved Lågen 1,5 km sør for jernbanebrua ble det i juni 1992 observert en bever og spor etter gnag. Det ble i juni 1992 også gjort en observasjon av en bever og beiteaktivitet mellom utløpet fra kraftverket og Hunderfossen.

Gausdal: Svarskjema innsendt av Gausdal kommune v/Jon Sylte og Gausdal Fjellstyre v/Arnulf Slåen. De tror ikke det er bever i kommunen pr i dag. Observasjoner vi har mottatt siden forrige rapport er vist på kartet og omtalt nedenfor.

1. **Segalstad Bru:** Sommeren 1992 ble det observert 2 individ og en del gnag ved Segalstad bru. Det er ikke noe som tyder på fast etablering her.
2. **Gausa ved Follebu Bruk:** En bever ble observert i Gausa, ved Follebu Kraftverk sensommeren 1992. Ingenting tyder på at beveren har slått seg ned her.
3. **Kroktjern:** Observasjon av et individ august 1996. Dyret ble observert over lang tid i Kroktjern, et grensevann mellom Gausdal og Ringebu. Det er ikke funnet noen hytte eller andre spor etter fast etablering her.

Øyer: Skjema levert av Øyer fjellstyre v/Edgar Enge.

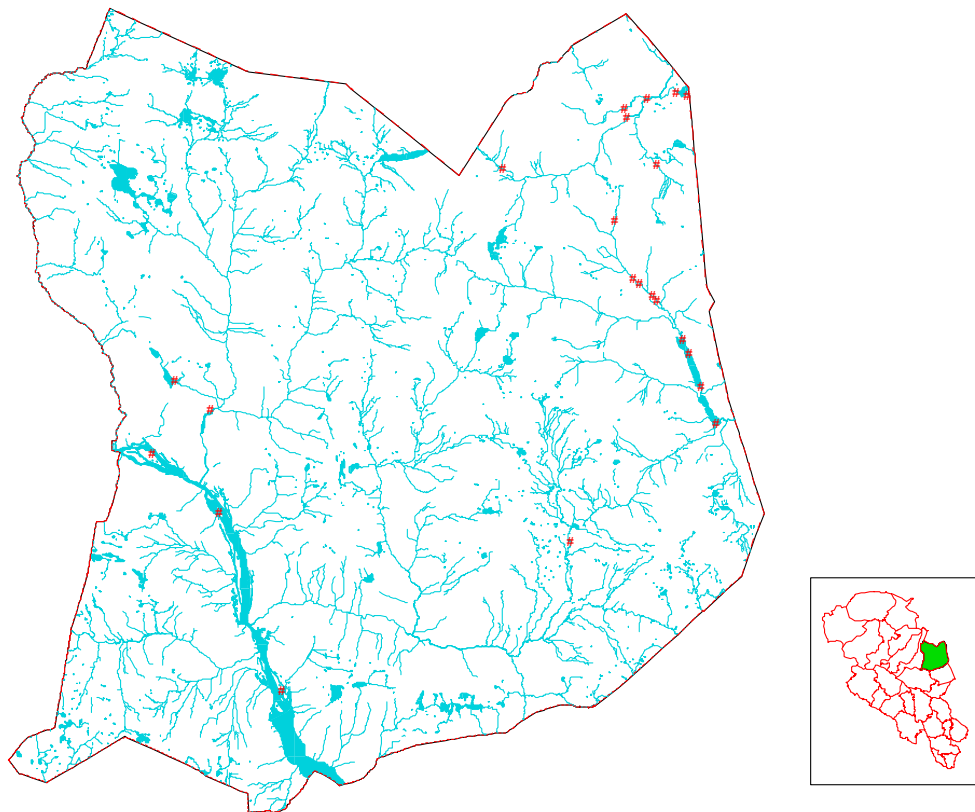

1. **Bretta:** Denne lokaliteten har vært kjent i 10-12 år. Det er funnet en hytte og en demning i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
2. **Skytilbekken:** Lokaliteten har vært kjent i 5-6 år. Det er funnet en hytte i området. Lokaliteten er trolig fraflyttet (inspisert i sommer).
3. **Skytilbekken:** Lokaliteten har vært kjent siden høsten 2000. Det er funnet en hytte og en demning i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
4. **Skytilbekken:** Lokaliteten ble etablert i juli 2001. Det er funnet en hytte og en demning i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
5. **Høverbutjønnen:** I dette området er det funnet en jordhule, men det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
6. **Bekk ved Gåssjøen:** Lokaliteten har vært kjent siden sommeren 2001. Det er funnet en hytte i området, men det er uvisst om lokaliteten er bebodd.

Ringebu: Svarskjema innsendt av Ringebu kommune v/Bjørn Murvold og Ringebu fjellstyre v/Erik S. Winther.

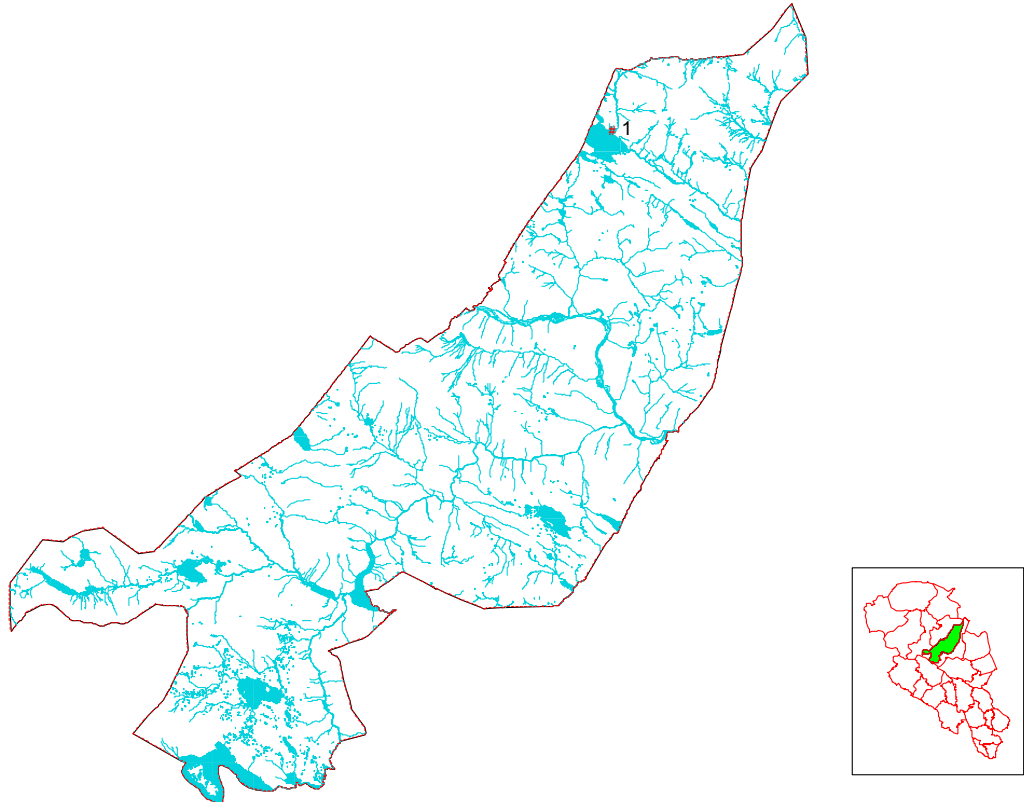
Beveren er godt etablert med mange kolonier, og har vært i kommunen siden 1970-tallet. Det er nå over 20 etableringer i kommunen, med hovedvekt på områdene Hirkjølen og Imsdalen. Det er også etableringer (3-4 stk) i hoveddalføret i Ringebu Østfjell statsallmenning.

For Hirkjølen og Imsdalen statsallmenning vil det i løpet av 2002 bli ferdig en hovedfagsoppgave som vil vise aktuelle etableringer av bever i dette området.

Sør-Fron: Svartskjema er innsendt fra kommunen v/Kjell Øyvind Berg. Det er ikke kjent at det er forekomst av bever i kommunen. I rapporten fra 1992 heter det: "Sør-Fron grenser til Atnasjøen og det er derfor rimelig å tro at bever sporadisk finnes også på Sør-Frons områder uten at dette vil ha noen direkte betydning for spredningen videre i kommunen eller fylket." Det samme kan sies å gjelde også i dag.

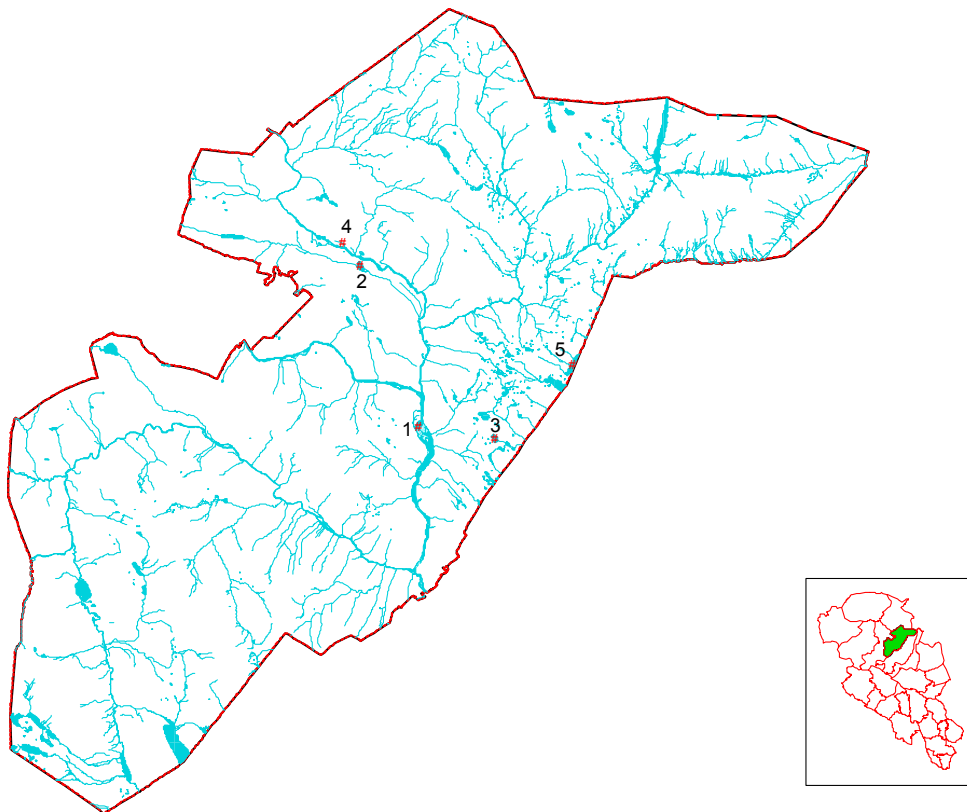
Nord-Fron: Svartskjema er innsendt fra kommunen v/Terje Abrahamsen.

1. **Luseby, utløp av Glitra:** Lokaliteten har vært kjent siden 1998. Det er funnet en beverdam i området. Lokaliteten er trolig bebodd.

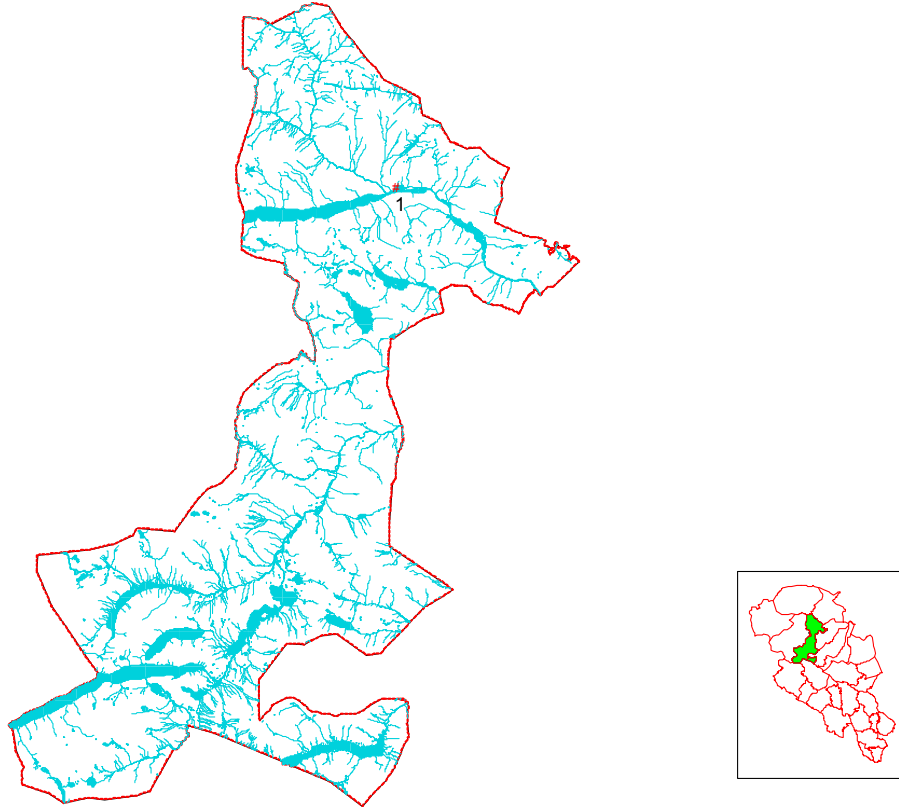

Sel: Svarskjema innsendt av Sel kommune v/Per A. Bragelien og Harald Klæbo hos Fylkesmannen i Oppland. Sel kommune planlegger å gjennomføre et registreringsprosjekt av bever i løpet av 2002.

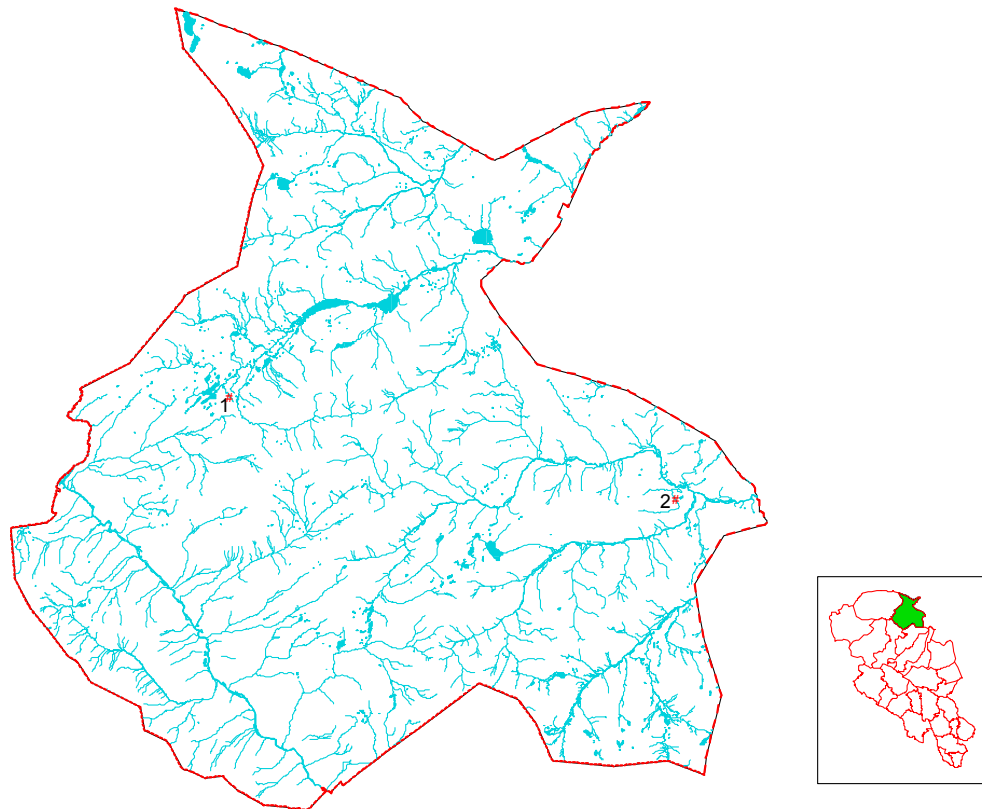
1. **Einangsøyene:** Denne lokaliteten har vært kjent i 2 år. Bever er observert her ved flere tilfeller. Lokaliteten er ikke undersøkt, men vil bli undersøkt i forbindelse med prosjektet nevnt ovenfor.
2. **Skottvatnet/Selsbekken:** Lokaliteten har vært kjent i flere år (minst 10 år, jf. rapport fra '91). En hytte er funnet, og det er tegn til mye aktivitet. Det kan være to lokaliteter her. Lokaliteten er ikke undersøkt, men vil bli undersøkt i forbindelse med prosjektet nevnt ovenfor.
3. **Fugleskjelle:** Lokaliteten har vært kjent i flere år. Det er funnet en hytte i området. Lokaliteten er ikke undersøkt, men vil bli undersøkt i forbindelse med prosjektet nevnt ovenfor.
4. **Olastjønn:** Lokaliteten er ikke undersøkt, men vil bli undersøkt i forbindelse med prosjektet nevnt ovenfor.
5. **Furusjøen:** Denne lokaliteten "deler" Sel med Nord-Fron, og det har vært kjent at det er bever her i flere år. Det er funnet en demning i området. Lokaliteten er bebodd.

Vågå: Svarskjema fra kommunen v/Trond Stensby, og fjelloppsynet.

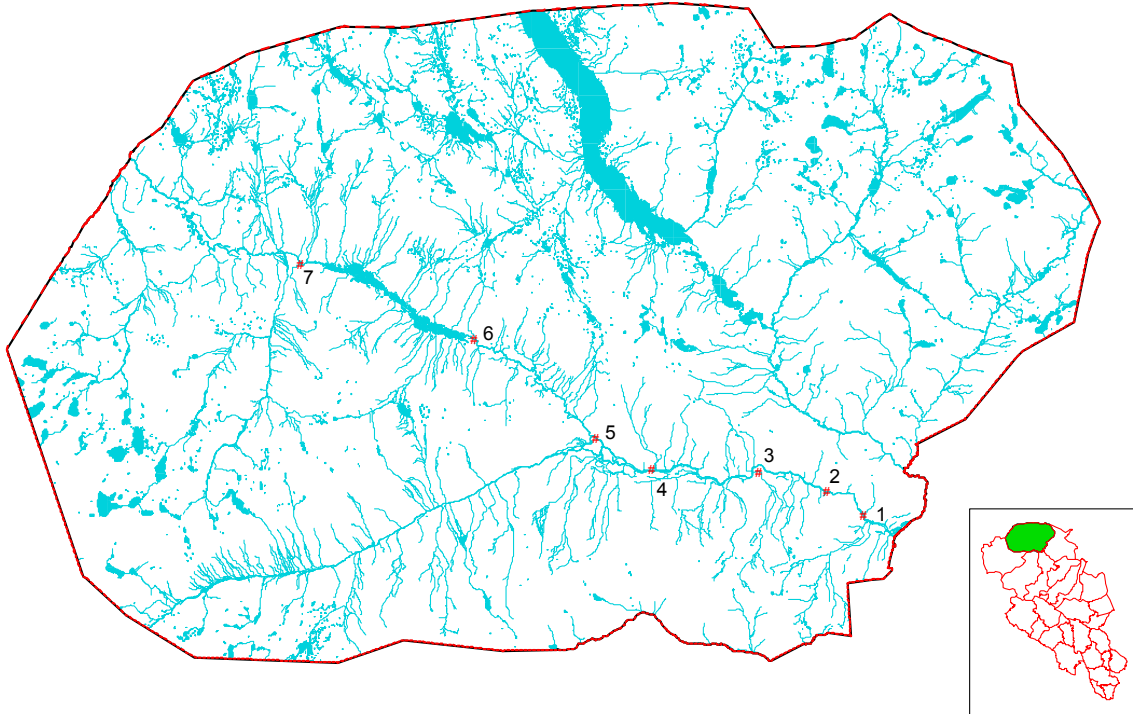
1. **Otta:** Lokaliteten har tilhold på en liten øy utenfor Vågåmo sentrum, og har vært kjent i 4 år. Det er funnet en hytte og en jordhule i området. Det er mye spor etter beiteaktivitet her, og dyr er blitt observert ved flere anledninger. Lokaliteten er bebodd.

Dovre: Svarskjema er innsendt fra kommunen v/Trond Berger.

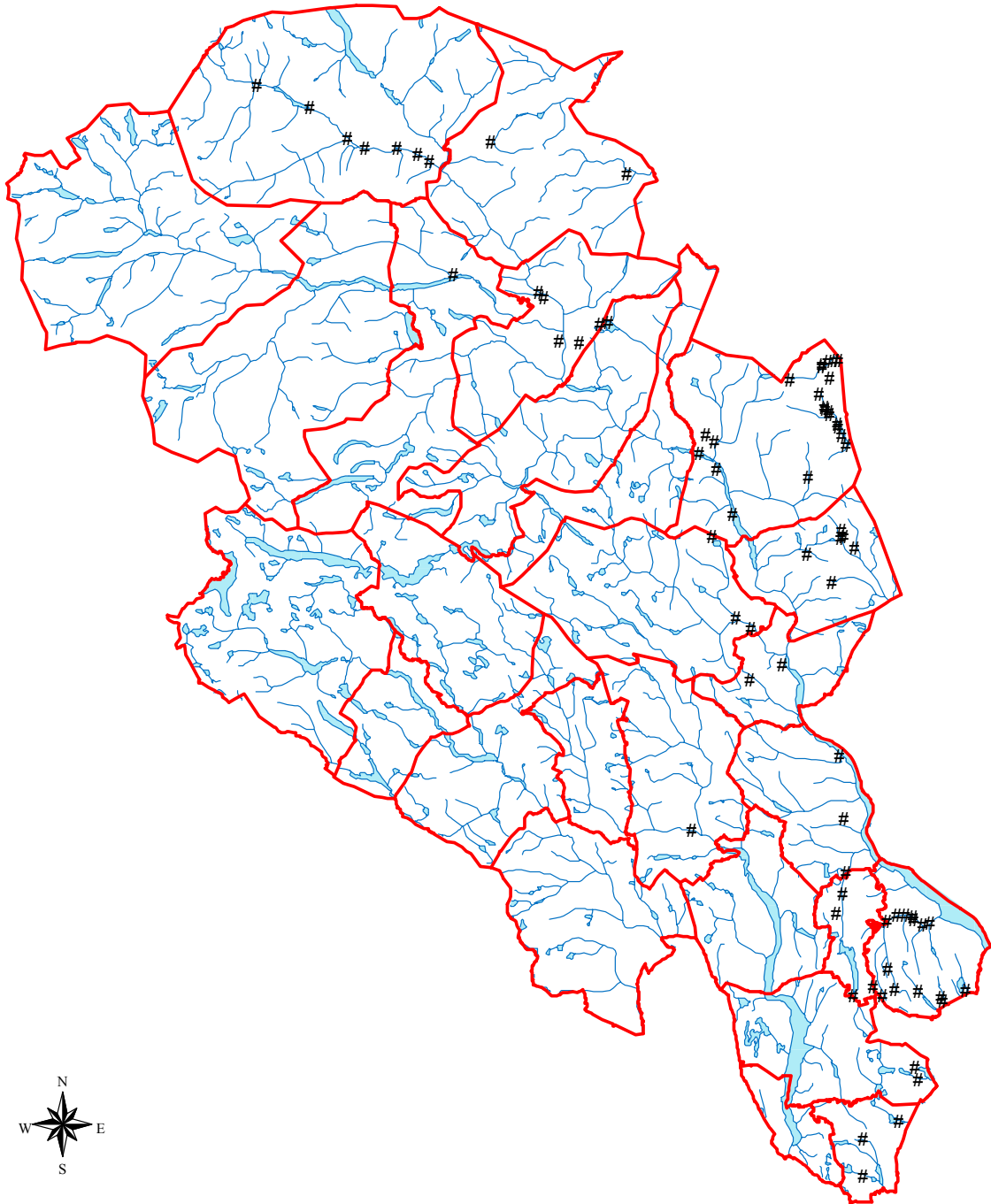
1. **Fokstumyra:** Lokaliteten har vært kjent i 15 år. Det er funnet 2 hytter og 2 jordhuler i området. Lokaliteten er bebodd.
2. **Gravhøtangbekken:** Lokaliteten har vært kjent i 4 år. Det er funnet en hytte i området. Det er uvisst om lokaliteten er i bruk.

Lesja: Svarskjema er innsendt fra kommunen v/Karoline Bredland. Lesja har hatt bever i kommunen siden slutten av 1980-tallet. I dag er det gode forekomster av bever i Lågen og Rauma.

1. **Lågen ved Kjørrøya:** Lokaliteten har vært kjent siden 1998. Det er funnet flere jordhuler i området, og det er tegn til mye aktivitet. Lokaliteten er trolig bebodd.
2. **Gudbrandsdalslågen:** Lokaliteten har vært kjent siden 1996. Det er på lokaliteten blitt registrert 2 individ hvert år siden 1996. Det er funnet mye spor tegn og flere jordhuler i området. Lokaliteten er trolig bebodd.
3. **Hattremsåe:** Lokaliteten har vært kjent siden juli 2001. Det er funnet spor etter aktivitet og en demning i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
4. **Grindstuguøygarden:** Lokaliteten har vært kjent siden 2001. Det er funnet en påbegynt beverhytte, 5-6 jordhuler og en demning i området. Demning og hytte ble fjernet i sommer i samråd med Fylkesmannen. Etablering her ville hatt store negative følger for landbruksområdene rundt oppdemningen. Før fjerningen var det mye beveraktivitet her, men nå virker det ganske stille. Det er uvisst om lokaliteten fortsatt er bebodd.
5. **Lesjaleira/Lordalsmunningen:** Det er blitt observert bever, og mye hogst/beiteaktivitet i området. Det er uvisst om lokaliteten er bebodd.
6. **Lesjaverk/Lågen:** Denne lokaliteten har vært kjent siden 1996. Det er gjort flere observasjoner og funnet 2 demninger og 5 jordhuler i området. Lokaliteten er bebodd.
7. **Rauma:** Her ble det observert bever så tidlig som 1991. Minst tre forskjellige individer er observert i høst, og det er funnet en hytte og flere jordhuler her. Lokaliteten er bebodd.

Kjente forekomster og aktivitetsområder for bever i Oppland pr. 2001

0 10 Kilometers

TILGRESENDE FYLKER

I rapporten fra 1992 så vi på mulighetene for å få inn bever fra andre fylker. Vi konstaterte at vi hadde innfallsporter til beverbestand i Oslo, Akershus og Hedmark. Den mest aktuelle innfallsporten fra kjente beverbestand utover dette var Buskerud. Det het i vår rapport fra 1992 om Buskerud bl.a.: ”Det er trolig ved vandring oppover vassdraget gjennom Tyrifjorden og Storelva til Randsfjorden eller opp Begna/Sperillen vi først kan vente bever fra Buskerud-siden. Dette behøver ikke ligge så mange år fram i tid.” Viltforvalter i Buskerud opplyser at det har skjedd liten økning i beverforekomsten i Drammenselva og utbredelsen har ikke økt nevneverdig fra 1990 da de gjorde sin spørreundersøkelse.

OPPSUMMERING AV UTVIKLINGEN 1991-2001

I undersøkelsen fra 1991 ble det konkludert med at beveren trolig hadde to innvandrings- og spredningsruter i sin rekolonisering av Oppland:

- Fra øst, mest sannsynlig gjennom Folldal til Dovre, og Stor-Elvdal til Ringebu.
- Fra sør, mest sannsynlig har de sammenheng med utsettinger som har foregått i Oslo/Akershus og utsettingen i Gran.

Undersøkelsen fra 2001 styrker denne antagelsen, og viser at beveren fortsetter sin rekolonisering av fylket fra disse kantene. De fleste kommunene som hadde bever i 1991 ser ut til å ha en styrket beverbestand i dag. Og 7 nye kommuner (Vågå, Nord-Fron, Gausdal, Lillehammer, Gjøvik, Vestre Toten og Nordre Land) har eller har hatt lokaliteter med bever siden sist undersøkelse. Jevnaker, som meldte om bever i Finntjern til rapporten i 1992, mener at de nå ikke har bever i kommunen.

Oppland har i løpet av de siste 10 år fått en betydelig større beverbestand. Beveren har lenge vært godt representert i områdene øst for Gudbrandsdalslågen og vi ser nå at beveren inntar stadig flere områder på vestsiden av elva. Det er grunn til å tro at spredningen videre i fylket vil gå fortere enn den har gjort de siste 10 år. Dette på grunn av at det er flere individer nå enn før. M.a.o. går det raskere å finne en partner for reproduksjon, i tillegg vil områder med gode/tette bestander ”presse” unge individ til å utvandre til nye områder. Det som vil avgjøre spredningen framover er tilgangen på gode områder. Av spesielt stor interesse blir det å følge den videre utviklingen i Dokkavassdraget der beveren har etablert seg i de siste årene.

FORVALTNING

Bestandsestimat og registreringer

Beveren er et relativt enkelt dyr å registrere da de som regel etterlater seg svært tydelige og lettkjennelige sportegn. Det er i dag flere metoder som kan bli tatt i bruk for å registrere beverkolonier. De tre vanligste er:

- Marktaksering/feltregistrering
- flytaksering
- spørreundersøkelse

Ved nitid marktaksering av samtlige vann og vassdrag, og ved riktig tolking av sportegn, kan de aller fleste aktive beverlokalitetene i et område lokaliseres. Det vil være lettest å lokalisere de aktive beverlokalitetene sent på høsten (november – desember), rett før vassdragene fryser. Da er vintermatlagrene i nærheten av hyttene lett synlige, og er et sikkert tegn på en aktiv lokalitet. Slike totaltelling er pålitelige, men tid- og arbeidskrevende, og egner seg derfor dårlig som praktisk forvaltningsredskap over større områder (som f. eks. en hel kommune). Taksering av kolonier fra fly er mye brukt på i andre land, men med svært varierende pålitelighet. I Norden er bruk av spørreundersøkelser til elgjaktlag, fiskere, grunneierlag og

tilsvarende trolig den mest benyttede metoden for kolonitaksering og kartlegging av utbredelsesområdet til beveren.

For å kunne si noe om hvor mange bever som lever innen et område, må vi kunne avgjøre om en lokalitet er bebodd eller ikke. Når vi vet hvor mange bebodde hytter og/eller jordhuler det er i området, kan vi gjøre et anslag på antall individer pr. bebodd enhet.

I motsetning til telling av bebodde enheter, er estimering av antall bever pr. enhet både vanskelig og tidkrevende. Studier har vist at tall som 3,8 og 4 er mye benyttet. Det er likevel viktig å være klar over at kolonistørrelsen er lavere i nyetablerte bestander, i dårlige habitat og i høstede bestander.

I tidligere rapporter laget om bever, ”Bestandsberegning og forvaltning av bever i Bamble kommune, 1989” av Hanne Kortner og ”Forvaltning av bever: Dagens tilstand og fremtidige behov” av Frank Rosell og Howard Parker, er det utarbeidet et sett med sportegn for å avgjøre om en lokalitet er bebodd.

Følgende sportegn bør legges til grunn for å avgjøre om en lokalitet er bebodd:

1. Nybygd hytte eller nytt materiale (slam/kvist) lagt på hyttetaket.

Det er sjeldent å finne bebodde hytter uten nytt byggemateriale som slam og gylne kvister, men det kan imidlertid være vanskelig å avgjøre alderen på slikt materiale utpå våren.

2. Nylig påbygde demninger eller nybygde demninger.

Demningene repareres om høsten for å sikre at inngangen til hytta/jordhula vil bli liggende under vann gjennom vinteren (gir beskyttelse mot predatorer). Demninger bygges bare i elver/bekker på forholdsvis grunt vann, og som er mindre enn 10 meter brede. Demningene bygges da for at beveren skal få lettere tilgang til mat, den føler seg tryggere i/under vannet, og for å sikre mulighet for lagring av mat under vannoverflaten hytta/jordhulas inngang om vinteren. Det hender at demningen blir åpnet litt i løpet av vinteren, slik at den får et åpent luftrom under isen som den kan svømme fritt omkring i.

3. Matlageret utenfor hytta.

Tidligere erfaringer fra Sverige viser at antall matlager er nøyaktig lik antall bebodde lokaliteter.

4. Nyfelt trær og nybarkede pinner.

Beveren kan, men rent unntakskvis, vandre ganske langt sent på høsten eller selv midtvinters i kuldegrader. Og dermed etterlate seg ferske spor på ubebodde lokaliteter. Vanligvis er nyfelle trær og nybarkede pinner en sikker indikasjon på en aktiv koloni.

5. Ferske territoriemarkeringer/sterk lukt av bevergjel.

Duftmarkeringer finner man først og fremst om våren i forbindelse med utvandringen av 2 1/2-åringene (da de som regel blir kjønnsmodne). Denne aktiviteten minsker for øvrig utover sommeren. Det hender også at det markeres på helt andre tider av året, men dette er mer sjeldent.

6. Ferske slepeveier.

Ferske slepeveier er spesielt tydelig om høsten, da beveren ofte bruker de samme hogstfeltene når kvister skal samles for å reparere hytta og demningen, eller samle matlageret utenfor hytta til vinteren.

7. Spiseplasser og kanaler/grøfter i bruk.

Spiseplassene er ofte lokalisert til steder der beveren raskt kan komme seg i vannet, vekk fra eventuelle farer. Dette kan være hull i isen tidlig om våren, eller langs vannkanten i bekker, elver eller vann. På disse stedene finner man som regel masse nybarkede pinner.

8. Innefrosede ekskrementer i isen.

Disse synker som regel til bunns, og påvises derfor relativt sjeldent.

9. Luftbobler i isen utenfor hytteinngangen.

Luftbobler dannes når beveren svømmer under isen. Bobler kan også oppstå fra gjæringsprosesser i bunnsedimentene, men de er da ikke konsentrert i området utenfor beverhytta. På bebodde lokaliteter kan det være ansamlinger av bobler utenfor flere hytter, selv om bare en av hyttene blir benyttet som fast tilholdssted. Det er antakelig en følge av at dyrene besøker de gamle hyttene også om vinteren.

Beveren kan svømme opptil 800 meter under vann uten å måtte komme opp igjen for å få luft. Hvis den er skremt kan den holde pusten under vannflaten i opptil 15 minutter.

10. Smeltehull på taket eller rimfrost rundt luftehullet.

Det kan også her være snakk om dyr som besøker gammel hytte, men det er sjeldent den blir lenge nok til å forårsake smeltehull på hyttetaket.

Lovverket

Direktoratet har foretatt en gjennomgang av deler av forskrifteverket etter Viltloven. I 2002 har de laget en felles forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever, en forskrift om jakttider og en forskrift om utøvelse av jakt og fangst. Punktene i det følgende er ikke uttømmende og, her som ellers, må rettighetshaver og jeger sette seg inn i de til en hver tid gjeldende regler og forskrifter.

Lov om viltet.

I §13 i lov om viltet heter det:

”Kommunene kan gi tillatelse til felling av hjortevilt og bever som gjør skade av betydning på fast eiendom, avling, frukttrær eller bærbusker eller vesentlig skade på skog. Kommunen kan bestemme at det felte dyr skal tilfalle den jaktberettigede mot tilsvarende fradrag i hans fellingskvote. Ellers tilfaller verdien av dette kommunen.

Kommunen kan også gi tillatelse til å fjerne beverbolig eller dam for å hindre vesentlig skade ved oversvømmelse.”

Forskrift av 22. mars 2002 om forvaltning av hjortevilt og bever.

- Kommunene fastsetter forskrift om åpning av jakt etter bever.
- Kommunene vedtar fellingskvote for bever for kommende jakt sesong, innen 1. mai og vedtar samtidig i hvilke områder tellende vannlengde eller tellende areal skal legges til grunn ved fordeling av fellingskvoten på de ulike vald.
- Kommunene kan, etter søknad, gi tillatelse til kvotefri jakt på bever i vald som det aktuelle år har grunnlag for minst 10 fellingstillatelser.
- For bever skal kommunen regne som tellende vannlengde antall kilometer strandlinje langs vann, tjern, elver og bekker som bever har fast tilhold i eller bruker fast. Som tellende areal, der dette er tildelingsgrunnlag, jf. § 5 tredje ledd, skal kommunen regne samlet areal i landskap sterkt oppbrutt av mindre vann, tjern, elver og bekker som bever har fast tilhold i.

- For bever, elg, hjort, rådyr og villrein skal valdansvarlig representant rapportere årlig fellingsresultat på fastsatt skjema til kommunen eller villreinnemnda innen 10 dager etter jaktas utløp.

Forskrift av 22. mars 2002 om utøvelse av jakt og fangst

- Under jakt med rifle på bever skal det brukes ammunisjon med ekspanderende prosjektil og anslagsenergien skal være minst 980 joule (100 kgm) målt på 100 meters avstand.
- Det kan nyttes hagle til jakt på bever. Fra og med 1. januar 2005 er det forbudt å benytte blyhagl til jakt, jf Forskrift 20, desember 2001 nr. 1589 om blyhagl.
- Det er tillatt å drive fangst av bever. Slagfelle er den tillatt redskap og kravet er at den skal virke slik og ha slik slagkraft at den dreper det vilt som fanges øyeblikkelig.
- Fangstredskaper skal ikke utplasseres i områder hvor alminnelig ferdsel medfører at det kan oppstå fare for mennesker eller husdyr. Slagfelle til fangst av bever skal alltid plasseres under vann.
- Den som utøver fangsten plikter å innrette fangsten slik at den bare retter seg mot de viltarter som fangstredskaper er tillatt for.
- Fangstredskap som er utplassert skal være merket med brukerens navn og adresse og eventuelt telefonnummer.
- Bruker av fangstredskap som avliver viltet, plikter å føre tilsyn med fangstredskapet minst en gang hver uke.

Forskrift om jakt- og fangsttider samt sankning av egg og dun for jaktseongene fra 1. april 2002 til og med 31. mars 2007.

- Jakttiden for bever er, i de kommuner hvor det er åpnet for jakt, fra og med 01.10 til og med 30.04.
- Kommunene kan fastsette forskrift om forlengelse av jakttida for bever med inntil 15 dager i etterkant for hele eller deler av kommunen der is og snøforhold normalt vanskeliggjør en bestandsmessig forsvarlig forvaltning innenfor normal jakttid.

REFERANSER

Fjeld, Gordon. 2001. Kartlegging og bestandstaksering av beveren i Østre Toten kommune 2001. Rapport: VF-nr1/2001. Utmark-tjenester a.s.

Fjeld, Gordon. 2001. Kartlegging og bestandstaksering av beveren i Vestre Toten kommune 2001. Rapport: VF-nr2/2001. Utmark-tjenester a.s.

Kortner, Hanne. 1989. Bestandsberegning og forvaltning av bever i Bamble kommune. Hovedoppgave ved Zoologisk Institutt, NLH.

Rosell, Frank og Parker, Howard. 1995. Forvaltning av bever: Dagens tilstand og fremtidig behov. Høgskolen i Telemark, Avdeling for økonomi-, miljø- og idrettsfag, Bø.

Vagstein, Geir. 1992. Beveren i Oppland i 1991. Rapport nr 12/92. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.

Rapport nr 5/02

Beveren i Oppland i 2001

Arne Chr. Geving

Foto: G. Vagstein

**SVARSKJEMA FOR BEVER I OPPLAND PR.
2001**

For _____ kommune.

NAVN/ETAT: _____

KONTAKTPERSON: _____

TELEFON: _____

Finnes det bever i kommunen i dag? JA NEI TROR IKKE DET

Er det observert bever i kommunen? JA NEI Første gang obs: _____

LOKALITET NR. _____ :

Beliggenhet: Vann Elv/bekk Navn: _____

Er det bare observert enkeltgnag? _____

Hvor lenge har det vært kjent at det har vært bever på denne lokaliteten?: _____

Er det beverhytte i området? JA NEI Oppgi antall: _____

Er det beverdam i området? JA NEI Oppgi antall: _____

Er det jordhule i området? JA NEI Oppgi antall: _____

Hvor stort område er det felt trær på? Ca. antall dekar: _____

Orientering:

Det er viktig at flest mulig av spørsmålene fylles ut. Legg gjerne ved et foto, eller et kartutsnitt. Tegn skisse og/eller kom med utfyllende kommentarer nedenfor.

Skisse/Kommentarer:

Registreringsskjema sendes til:

Fylkesmannen i Oppland